

การเสวนาวิชาการซีรีส์ไทยกับโลกและประเทศเพื่อนบ้าน หัวข้อ "อาเซียนในยุคที่จีนกับสหรัฐ แข่งขันกันอย่างหนัก...มุมมองจากไทย"

เสวนาวิชาการซีรีส์ไทยกับโลกและประเทศเพื่อนบ้าน :
อาเซียนในยุคที่จีนกับสหรัฐขัดแย้ง
แข่งขันกันอย่างหนัก : มุมมองจากไทย

นายสุเมธ ชันงาม อธิการบดีราชภัฏ ปทุมธานี
ศ. (เกียรตินิยม) เวณา เต่าทองธนินทร์ ผศ.ดร. ประชาน
นายวิชาญ จงกิตติอาร อธิการบดีราชภัฏ อุดรธานี
นายสมพงษ์ ลวงวรรณศรี ผอ.สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ (เชิงอ.) ผู้จัดการ

วันจันทร์ที่ 2 สิงหาคม 2564 เวลา 13:00 - 16:00 น.
ณ ห้องแกล่งข้าว ชั้น 1 อาคารพระจอมเกล้า
สำนักปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

รับชมผ่านระบบ Zoom และ Facebook Live

อาเซียนเกิดขึ้นในยุคสงครามเย็น ปี พ.ศ.2510 หรือ ค.ศ.1967 สิ้นสุดในปี พ.ศ.2534 ทั้งหมด 24 ปีในยุคสงครามเย็น อาเซียนเป็นผลผลิตของสงครามเย็นซึ่งมี 5 ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และมาเลเซียในช่วง 7 ปีสุดท้ายของสงครามเย็นในได้เข้ามาเป็นสมาชิกของอาเซียนซึ่งในทีนี้จะพูดถึง 5 ประเทศดังที่กล่าวไปแล้ว ปัจจัยสำคัญของอาเซียน ได้แก่

1. ปัจจัยทางด้านความกลัวความวิตกกังวลซึ่งกลัวภัยคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ทั้ง 5 ประเทศยึดเหนี่ยวต่อกันได้
2. ปัจจัยทางด้านผู้นำซึ่งการก่อตั้งอาเซียนมีผู้นำที่มีความสามารถในเชิงยุทธศาสตร์ที่จะร่วมกันก่อตั้งอาเซียนขึ้นมา ซึ่งรัฐมนตรีของไทย ในขณะนั้นคือ พันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์

ในยุคที่ฝ่ายความมั่นคงทหารผูกขาดนโยบายทางการเมืองต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเทศมหาอำนาจและประเทศเพื่อนบ้านซึ่งกระทรวงการต่างประเทศจะทำหน้าที่เป็นฝ่ายปฏิบัติเท่านั้นคนที่เป็นคนริเริ่มในการก่อตั้งองค์การความร่วมมือส่วนภูมิภาคคืออาจารย์ปรีดี พนมยงค์ โดยมองว่าประเทศในภูมิภาคอาเซียนถ้าร่วมมือกันลดความขัดแย้งต่อกัน จะทำให้ต่างชาติไม่สามารถเข้ามาแทรกแซงได้ ซึ่งไม่เป็นผลดีกับแต่ละประเทศตลอดจนภูมิภาคจึงได้เกิดการก่อตั้งสมาคมความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อเกิดการรัฐประหารในปี พ.ศ.2490 สมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม ทำให้โครงการก่อตั้งสมาคมความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียต้องหยุดชะงักไปโดยทางฝ่ายสหรัฐได้แสดงท่าทีกับแต่ละประเทศว่าหากต้องการความช่วยเหลือทางทหารและเศรษฐกิจจากสหรัฐ แต่ละประเทศต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการต่อต้านระบบคอมมิวนิสต์ โดยสหรัฐจะช่วยเหลือทุกประเทศในโลกที่ต้องประสพภัยกับคอมมิวนิสต์

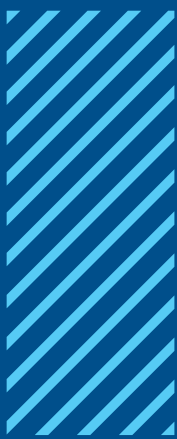
แหล่งที่มา : สถาบันโลกคดีศึกษา
เผยแพร่เมื่อ : วันจันทร์ที่ 2 สิงหาคม 2564

ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในห้าประเทศของอาเซียนที่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านในขั้นรุนแรงโดยประเทศไทยถูกร้องขอให้เป็นคนกลางในการจัดประชุมสำหรับแก้ปัญหาระหว่างประเทศมาเลเซียกับประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งประเทศไทยเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความประนีประนอมต่อกันระหว่างทั้งสองประเทศ หลังจากนั้นก็เกิดอาเซียนขึ้นมาและนำไปสู่การดำเนินการตามปรัชญาของอาเซียน

ในยุคอดีตประธานาธิบดีอินโดนีเซีย ซูฮาร์โต มีความเห็นชอบในการจัดตั้งอาเซียน ซึ่งนโยบายการต่างประเทศของอินโดนีเซียไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด แต่ในความเป็นจริงก็ยังมีความเอนเอียงไปทางด้านชาติตะวันตก ซึ่งอินโดนีเซียเป็นประเทศเดียวที่ได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐในบรรดาอาเซียน 5 ประเทศมากที่สุด อินโดนีเซียเป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดในอาเซียน มีประชากรมากที่สุด มีผู้นับถืออิสลามใหญ่ที่สุดในโลก แต่ประเทศอินโดนีเซียก็ระวางตัวอยู่ในระดับปกติและร่วมกับ 4 ประเทศเพื่อก่อตั้งอาเซียนขึ้นมาเพื่อร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ การค้า วิทยาศาสตร์ การศึกษา และวัฒนธรรม แต่ในความเป็นจริง 24 ปี ที่ผ่านมานั้นอาเซียนจะเป็นการร่วมมือทางด้านการเมืองและทางด้านทหารในทางลับเป็นหลัก สิ่งที่ทำให้อาเซียนเป็นที่รู้จักคือ ปัญหากัมพูชาที่เวียดนามมีปัญหาเกี่ยวกับเขมรแดง ในปี ค.ศ.1975 ซึ่ง 3 ประเทศทางอินโดจีนนั้นเป็นคอมมิวนิสต์ทั้งหมด เมื่อเวียดนามเข้าไปยึดครองกัมพูชาจึงทำให้เกิดปัจจัยที่ประเทศไทยต้องพึงเล็งเนื่องจากเป็นประเทศที่เสียเปรียบที่สุดทางด้านปัจจัยภูมิรัฐศาสตร์ ซึ่งพรมแดนของไทยในทางนิตินัยยังเป็นเขมรกับกัมพูชาอยู่แต่ในทางพฤตินัยพรมแดนของไทยติดต่อกับเวียดนามแล้ว ซึ่งปัจจัยภูมิศาสตร์จะเป็นปัจจัยที่ขาดทุกครั้ง หากใช้ทฤษฎีจริงนิยมหรือสังคมนิยม realism ซึ่งจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับ Balance of Power และประเทศมหาอำนาจจะให้ความสำคัญกับสิ่งนี้เป็นอย่างมากทุกประเทศในปัจจุบันมีโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในรูปแบบอนาธิปไตยซึ่งแต่ละประเทศจะต้องดูแลประเทศตัวเอง ในด้านความอยู่รอดและความมั่นคงของประเทศ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับอาเซียน โดยอาเซียนดำเนินการทางการเมือง ทหารทูต และในช่วง 4 ปีสุดท้ายจะดำเนินการในทางทหาร

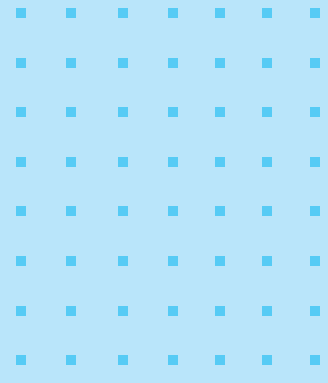
ทั่วโลกรู้จักอาเซียนจากปัญหาการต่อสู้ทางการเมืองกับปัญหากัมพูชา ซึ่งอาเซียนมีบทบาทสำคัญในการยุติปัญหากัมพูชาและถอนทหารออกไปได้ แต่อาเซียนไม่ได้มีบทบาทที่ชัดเจน แต่มีบทบาทที่คอยย้ำเตือนให้ประชาคมโลกได้รู้ว่ายังมีปัญหากัมพูชาอยู่ และต้องกดดันเวียดนามต่อไปให้ถอนทหารออกไปให้ได้ แต่ปัจจัยที่ชี้ขาดในการแก้ปัญหาจะอยู่ในระดับโลก เป็น Global Politics ซึ่งเป็นการต่อรองยื่นเงื่อนไขซึ่งกันและกัน

ในช่วงที่เริ่มก่อตั้งอาเซียนนั้นจะมีความวุ่นวายพอสมควรมีปัญหาความขัดแย้งภายในกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 4 ประเทศ หนึ่งในที่เกี่ยวกับไทย และสถานการณ์โลกเกิดความผันผวน ซึ่ง 4 ประเทศดังกล่าวเพิ่งจะได้รับเอกราช แต่ด้วยความที่แต่ละประเทศมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ เข้าใจปัญหาและมีอุดมการณ์ที่จะต่อต้านคอมมิวนิสต์ซึ่ง โอกาสที่จะรวมตัวกันก็ง่ายขึ้น การทำงานของอาเซียนมีความใกล้ชิดกันมากรู้จักกันดีขึ้นมากซึ่งเป็นพื้นฐานมาจนถึงปัจจุบันนี้

ประวัติศาสตร์อาเซียนเป็นประวัติศาสตร์ที่สมาชิกต้องการรักษาและเอาตัวรอด ซึ่งแต่ละประเทศมีขีดความสามารถที่จำกัด ถ้าไม่รวมตัวกันอาจจะถูกแคว้นคองจากประเทศมหาอำนาจหรืออำนาจจากภายนอก ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่ออาเซียนอย่างมาก ซึ่งอาเซียนรวมตัวกันเพื่อที่จะปกป้องอธิปไตยของตนเอง เนื่องจากเพิ่งจะได้รับเอกราชใหม่ๆ ในช่วงนั้นฝ่ายโลกตะวันตกยังคงดูถูกและไม่รู้จักอาเซียนด้วยซ้ำ ซึ่งแตกต่างกับในปัจจุบันเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ผู้ก่อตั้งอาเซียนในยุคนั้นผู้นำจะรู้จักกันดีมากมีความสัมพันธ์ที่ดีเข้าใจกันดีแตกต่างจากในยุคปัจจุบันซึ่งผู้นำเปลี่ยนแปลงบ่อย ซึ่งหลังจากสงครามเย็นอาเซียนมีการเปลี่ยนแปลงไปมากแต่ในหลักการนั้นยังคงเดิมอยู่คือปัจจัยทางภูมิศาสตร์ยังคงมีอิทธิพลอยู่ โดยเฉพาะปัจจัยภายนอกจากประเทศมหาอำนาจโดยเฉพาะจากจีนหรือประเทศสหรัฐในช่วงนี้ที่มีความขัดแย้งสูงซึ่งจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อนโยบายของอาเซียนทั้งกลุ่มและสมาชิก

บทบาทประเทศไทยในอาเซียน ในฐานะผู้ก่อตั้งมีความสำคัญมากนโยบายอาเซียนมีความเข้มข้นมากไม่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ประเทศไทยมีความต่อเนื่องในนโยบายทางอาเซียนมากที่สุด และนโยบายของประเทศไทย ในทุกๆ มิติจะเกี่ยวข้องกับอาเซียนยกตัวอย่างเช่น BCG เรื่องแรงงาน เป็นต้น หากจะดูบทบาทอาเซียนต้องดูบทบาทประเทศไทยควบคู่กันไป ซึ่งประเทศไทยเปรียบได้กับเส้นเลือดของอาเซียนมีบทบาทที่สัมพันธ์กันในอาเซียน บทบาทของประเทศไทยในอาเซียน คือ บทบาทที่ต้องการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับอาเซียนเช่นปัญหาชาวพม่าในประเทศไทยเป็นปัญหาใหญ่มากกว่าปัญหาของชาวพม่าในประเทศพม่า ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาสำคัญสำหรับประเทศไทยและประเทศไทยก็ได้เรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและมีความสำคัญมากถ้าหากเกิดการกระทบกระทั่งจะทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเกิดปัญหาได้ซึ่งความสัมพันธ์ของประเทศไทยกับพม่าเพิ่งจะมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น

นโยบายของอาเซียนเกิดขึ้นได้จากการต่อรองของประเทศอาเซียนด้วยกันเอง ทุกอย่างขึ้นอยู่กับ การต่อรอง ซึ่งในจุดนี้ประเทศไทยเสียเปรียบประเทศพม่า มาโดยตลอด ซึ่งการกล่าวอ้างผลประโยชน์ของอาเซียนของแต่ละประเทศนั้น จะนำเอาผลประโยชน์ของประเทศตนเป็นที่ตั้งเพื่อทำให้เกิดการต่อรองและตกผลึก มาเป็นนโยบายอาเซียนต่อไป ปัญหาในประเทศพม่า นั้น เป็นปัญหาที่ชาวพม่า ต้องแก้ไขเอง ซึ่งประเทศไทยคงไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหาร และไม่ใช่นหน้าที่ ของประเทศไทยที่จะต้องเข้าไปแทรกแซงหรือแก้ไขปัญหาของประเทศพม่า トラบใด ที่ปัญหาของประเทศพม่าไม่มีผลกระทบต่อประเทศไทย

สหรัฐกับอาเซียนมีความสัมพันธ์มาก่อนจีนเพราะอาเซียนเป็นผลผลิตของ สงครามเย็นซึ่งสหรัฐได้ช่วยเหลืออาเซียนและสนับสนุนประเทศในอาเซียนมาโดย ตลอดจนกระทั่งสหรัฐแพ้สงครามเวียดนาม

โดยเฉพาะช่วงสงครามเย็นประเทศไทยได้ประโยชน์จากประเทศสหรัฐอย่างมาก หลังจากสงครามเย็นสหรัฐก็ได้หายไปจากอาเซียน ในช่วงที่สหรัฐหายไป ประเทศจีน ก็ได้เข้ามาแทน ซึ่งในปัจจุบันประเทศจีนมีอาวุธที่สำคัญคือ ระบบเศรษฐกิจ ซึ่งใช้เศรษฐกิจเป็นอาวุธสำคัญในการสร้างความสำคัญกับประเทศต่าง ๆ ในโลก โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา

ประเทศไทยต้องเข้าใจว่าบริบททุกอย่างในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอซึ่งบริบทเปลี่ยนแปลงผลประโยชน์ก็เปลี่ยน ถ้าไม่เปลี่ยน ก็ต้องปรับ ประเทศมหาอำนาจจะสร้างความเปลี่ยนแปลงในโลกได้ ความเปลี่ยนแปลง ในทางการเมือง ในทางเศรษฐกิจ ในทางความมั่นคง จะเกิดขึ้นในโลกได้ส่วนใหญ่ มาจากความขัดแย้งระหว่างประเทศมหาอำนาจ

ประเทศจีนนั้นจะมีนโยบายสนับสนุนเงินทุนให้กับประเทศที่กำลังพัฒนาง่ายมาก โดยมีเงื่อนไขต่าง ๆ และไม่สนใจด้วยว่าประเทศนั้นจะปกครองในรูปแบบใด บริหาร จัดการยังไง ตรงกันข้ามกับประเทศทางตะวันตกที่สนับสนุนระบอบประชาธิปไตย เคารพสิทธิมนุษยชน เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยและทุกๆ ประเทศนั้น ต้องระมัดระวัง ในเรื่องความใจกว้างของจีนที่จะมาพร้อมเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ผูกมัดและทำให้ประเทศนั้น เสียเปรียบในระยะยาว แต่ละประเทศในอาเซียนมีความสัมพันธ์กับจีนที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละประเทศกังวลเป็นอย่างมากในความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐ ถึงขั้นรุนแรง จะเกิดการบีบให้แต่ละประเทศเลือกข้างซึ่งจะนำไปสู่การแตกหัก และล่มสลายของอาเซียนได้เหมือนตลกร้ายที่อาเซียนเกิดจากความร่วมมือของ จีนและสหรัฐ และจะล่มสลายเพราะความสัมพันธ์ของจีนและสหรัฐเช่นกัน

